

Uusimaa

Uudellamaalla asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 1 681 501 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö kasvoi 17 268 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli 76 253 ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 8,9 %.

Uusimaa	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Uusimaa on pääkaupunkiseutuna sekä yrityselämän ja valtionhallinnon keskittymänä aluetaloudellisesti erinomaisessa asemassa. Uudenmaan elinkeinoelämä on monipuolista ja alueen keskimääräinen koulutustaso on korkea. Uudenmaan vahvuuksia eurooppalaisessa mittakaavassa ovat Euroopan komission alueellisen kilpailukyvyin indeksin mukaan väestön hyvinvointi, korkeakoulutettujen määrä ja korkeakoulutuksen taso, teknologian ja nopeiden datayhteyksien saatavuus ja nopea käyttöönotto sekä alueen innovaatiotaso. Uusimaa sijoittuikin EU:n vuoden 2019 innovaatiovertailussa EU-maiden alueiden kärkeen perässään Tukholma ja Tanskan Hovedstaden. Kansallisesti Uudenmaan vahvuuksia ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus ja osaamisintensiivisten palveluiden verrattain suuri osuus. Uudenmaan bruttokansantuote per asukas on vajaan kolmanneksen koko maan lukemaa korkeampi.

Uudenmaan väestönkasvu on pitkään keskittynyt vahvasti pääkaupunkiseudulle, jossa asuu noin 70 prosenttia koko maakunnan väestöstä. Varsinkin Helsingin seutukunnan vahvuus on voimakas väestönkasvu. Tilastokeskuksen väestöennusteessa Helsingin seutukunnan väestön ennustetaan kasvavan yli 10 000 henkilöllä vuosittain aina vuoteen 2030 asti. Porvoon seutukunnan väestön ennustetaan kasvavan marginaalisesti. Loviisan ja Raaseporin seutukuntien väkilukujen ennustetaan laskevan marginaalisesti, tai pysyvän ennallaan.

Pääkaupunkiseudulle muutetaan muualta Suomesta sekä ulkomailta. Alueen veto-voima perustuu opiskelumahdollisuuksiin, työntarjontaan sekä monipuolisiin palveluihin. Vieraskielisten osuus väestöstä on huomattavasti muuta maata suurempi. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä 57 prosenttia asuu Uudellamaalla. Vuonna 2018 vieraskielisten osuus oli 13,3 prosenttia väestöstä. Suuri väestön määrä ja tulomuutto luovat merkittäviä edellytyksiä talouden kasvulle. Muuttajista suuri osa on ulkomaalaista, joten maahanmuuttajien työllisyysasteen merkittävä nostaminen nykyisestä tulee olemaan jatkossa tärkeä tekijä työllisyyden ja talouden kehityksessä.

Työllisyyden kasvu oli nopeinta lähes kahteenkymmeneen vuoteen vuonna 2018. Tilastokeskuksen mukaan Uudellamaalla oli 22 000 työllistä enemmän kuin vuonna 2017, tämä tarkoittaa noin 2,8 prosentin kasvua. Prosentuaalisesti yhtä suurta työllisyyden kasvua on ollut viimeksi vuosituhaten alussa. Kasvuvauhti on hiipunut merkittävästi viimeisten kuukausien aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan heinäkuussa työttömyys laski 3,5 prosentilla, kun vuotta aikaisemmin laskua oli 10,7 prosenttia. Uudenmaan alueen tulevaisuuden näkymät ovat maltilliset. Uudenmaan aluekehittäjät ennakoivat työttömyyden jatkavan hidasta laskua, mutta pidemmälle mentäessä laskun uskotaan pysähtyvän.

Työllisyyden kasvua rajoittaa osaavan työvoiman saatavuus, joka on Uudenmaan alueen elinkeinoelämän suurin haaste. Osaavasta ja kokeneesta työvoimasta on pulaa lähes aloittain. Tilastokeskuksen toteuttaman työnantajahaastattelun mukaan rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus on noussut Uudellamaalla viimeisen vuoden aikana seitsemällä prosenttiyksiköllä. Huhti- ja kesäkuun välillä 49 prosenttia Uudellamaalla rekrytoineista toimipaikoista ilmoitti kokeneensa rekrytointiongelmia edeltävän 12 kuukauden aikana. Rekrytointiongelmat ovat Uudellamaalla hieman koko maata korkeammalla tasolla. Työvoiman puute näkyy myös tuotannossa. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan

kolmannes yrityksistä kokee ammattityövoiman puutteen tuotannon kasvun esteenä. Ammattityövoiman puute on suurin este alueen yritysten kasvulle ja tilanteen arvioidaan heikkenevän seuraavien vuosien aikana. Uudenmaan työmarkkinoilla havaittu yhtäaikainen pula työttömien osaamista vastaavista työpaikoista kertoo kohtaanto-ongelmasta. Alueen kohtaanto-ongelmaa pidetään osin rakenteellisena, johon on vaikea löytää nopeaa ratkaisua.

Toimialojen kokonaisliikevaihdon perusteella Uudenmaan talous lähti voimakkaaseen kasvuun vuoden 2016 puolivälistä alkaen. Liikevaihdon kasvu on jatkunut yhtäjaksoisena ja ripeänä jokaisella päätoimialalla, vaikkakin suurin suhteellinen kasvu tapahtui vuoden 2017 alussa. Kaikkien toimialojen kausi- ja satunnaisesta vaihtelusta puhdistettua trendisarjaa tarkasteltaessa liikevaihto oli Tilastokeskuksen tietojen mukaan kasvanut vuoden 2019 ensimmäisellä vuosineljänneksellä 4,5 prosenttia edellisvuoden samaan ajanjaksoon verrattuna ja 10,6 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna.

Työpaikkojen toimialarakenne on Uudellamaalla alueellisesti eriytynyt. Pääkaupunkiseutu on vahvasti erikoistunut etenkin informaatio- ja viestintäalaa, hallinnon tukipalveluihin sekä vähittäis- ja tukkukauppaan. Itäinen ja läntinen Uusimaa ovat sen sijaan vahvoja teollisuusalueita. Itä-Uusimaa on öljynjalostuksen myötä Suomen kemianteollisuuden keskittymä. Läntisen Uudenmaan vahvuuksia ovat kemianteollisuus, logistiikka ja lisääntyvässä määrin myös matkailu. Kuuma-seudulla (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti) merkittäviä toimialoja ovat kone- ja metalliteollisuus, logistiikka ja tukkukauppa sekä rakentaminen. Maa- ja metsätalous on keskittynyt Itäiselle ja läntiselle Uudellemaalle, joskin elinkeinon aluetaloudellinen merkitys on näilläkin alueilla laskussa. Mikro- ja pienyritysten merkitys elinkeinoelämässä ja työllistäjinä korostuu erityisesti kehyskunnissa.

Maailmantalouden hiipuminen vaikuttaa Uudenmaan talouteen viiveellä, mutta toistaiseksi vaikutukset vieniin ovat olleet pieniä, tai peräti olemattomia. Kauppa-kamari myöntää alkuperäistodistuksia, joiden tarkoituksena on osoittaa tavaroiden alkuperä. Todistuksia tarvitaan muun muassa tullausvaatimuksiin eri maissa. Myönnettyjen todistusten määrä korreloi viennin kanssa. Alkuperäistodistuksia on jopa laadittu normaalia enemmän. Viennin kasvunäkymiä kuitenkin varjostaa ulkomaisen kysynnän heikkous. Myös Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasodan sekä Brexit tuovat epävarmuutta Uudenmaan elinkeinoelämän ylle.

Uudellamaalla on paljon potentiaalia yritysten sijoittumisen kannalta, sillä yritykset arvostavat sijoittumisessaan liikenneyhteyksiä, markkinoiden läheisyyttä ja kasvukeskuksia. Potentiaalin muuttaminen todellisuudeksi vaatii toimivan infrastruktuurin. Tähän vaikuttaa muun muassa kaavoituksen valmius reagoida elinkeinoelämän tarpeisiin. Uudellamaalla pystytään jo suurelta osin vastaamaan näihin vaatimuksiin. Alueella on lukuisia yrityskeskittymiä, joissa synergiaedut ovat kansainväliselläänkin mitta-asteikolla korkealla tasolla.

Uudenmaan merkittävimmät toimialat tulevat tulevaisuudessakin todennäköisesti olemaan liike-elämän palvelut, matkailu- ja ravintola-ala, rakentaminen sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Teollisuuden merkitys tulee olemaan jatkossakin huomattava erityisesti kehyskunnissa. Esimerkiksi kemianteollisuus vastaa noin 80 prosenttia Porvoon seutukunnan liikevaihdosta.

Ilmastonmuutos muovaa maailmanlaajuisista toimintaympäristöä, globaalimuutos vaikuttaa myös Uudenmaan kehityssuuntaan. Uudenmaan maakunnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Kunnianhimoiset tavoitteet edellyttävät liikenteen päästöjen merkittävää vähentämistä ja aurinkosähkön huomattavaa lisäämistä sähköntuotannossa. Lisäksi rakentamisen alalla on panostettava kasvavassa määrin energiatehokkuuteen. Muutos vähäpäästöisempään tuotantoon aiheuttaa painetta kustannuksien kasvuun. Uudet innovaatiot ja ratkaisut lisäävät energiatehokasta ja älykästä teknologiaa. Tämän kautta syntyy myös uusia työpaikkoja.

Uudenmaan liiton ja HSY:n selvityksen mukaan suurin osa Uudenmaan kasvihuonekaasupäästöistä syntyy rakennusten lämmityksestä, teollisuuden polttoaineiden käytöstä ja prosesseista sekä liikenteestä. Pääosa, noin 77 prosenttia, teollisuuden kasvihuonekaasupäästöistä syntyy Porvoossa Kilpilahden teollisuusalueella. Toinen merkittävä yksittäinen päästöjen lähde on Lohjalla sijaitseva Tytyrin kalkkitehdas, jonka osuus teollisuuden päästöistä on noin 13 prosenttia. Teollisuuden ja työkooneiden polttoaineiden käyttö aiheuttivat noin 29 prosenttia kaikista Uudenmaan päästöistä. Teollisuuden päästöt ovat laskeneet Uudellamaalla vuosina 2012–2015 noin 20 prosentilla.

Kansallisesti vertailtuna Uudenmaan liikenneyhteydet ovat korkealla tasolla, joskin on huomioitava myös alueelliset erot Uudenmaan sisällä. Keskeisellä sijainnilla oleva Helsinki-Vantaan lentoasema palvelee aluetta kattavasti ja alueen satamista on keskimäärin hyvät yhteydet valtakunnalliseen tie- ja raideverkkoon. Erityisesti

pääkaupunkiseudun sisällä raideliikenteen kehittäminen on voimakasta. Käynnissä olevista tai vuoden sisällä alkavaksi suunnitelluista hankkeista merkittävimmät ovat Länsimetron jatke ja Raide-Jokeri. Lisäksi Vantaalle suunnitellaan raitiotieyhteyttä, jonka rakennustyöt alkavat aikaisintaan vuonna 2023. Toisaalta ympäryskuntien joukkoliikenneyhteydet ovat lähiaikoina heikentyneet erityisesti ympäryskuntien sisäisten ja keskinäisten joukkoliikenneyhteyksien osalta. Kehityksellä on ollut negatiivisia vaikutuksia alueiden yleiseen elinvoimaisuuteen ja muun muassa työvoiman saatavuuteen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Tilastokeskuksen mukaan Uudenmaan kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto euroestimaattina vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä oli 53,4 miljardia euroa. Liikevaihdon kasvu on jatkunut yhtäjaksoisesti vuoden 2016 toiselta vuosineljännekseltä saakka. Toimialojen välillä on kuitenkin eroja. Esimerkiksi rakentamisessa liikevaihdon kasvu oli vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä ollut suurinta kahteen vuoteen. Toisaalta tukku- ja vähittäiskaupan alan kasvu oli vain noin yhden prosentin luokkaa.

Syksyn 2019 Pk-yritysbarometrissa Uudenmaan yritysten arviot suhdannetilanteesta sekä suhdannenäkemyksistä ovat edelleen koko maan keskiarvoa korkeammalla tasolla. Yritysten tilanne on vastausten perusteella parantunut sekä Kuuma-kunnissa että Länsi-Uudellamaalla. Itä-Uudellamaalla sen sijaan harvempi vastaaja arvioi suhdannetilanteensa paremmaksi verrattuna kevään barometriin. Pk-yritysbarometrin mukaan yritykset arvioivat suhdannenäkymiensä parantuvan seuraavan vuoden aikana edelleen kaikilla toimialoilla. Kaikki toimialat huomioiden 29 prosenttia Uudenmaan pk-yrityksistä ennakoivat suhdannenäkymien parantuvan seuraavan vuoden aikana, 55 prosenttia arvioi tilanteen pysyvän ennallaan ja 16 prosenttia uskoi suhdannenäkymän heikentyvän. Arviot tulevasta ovat hieman heikentyneet edellisestä mittauksesta. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku oli syksyllä 2019 14, kun aikaisemmin keväällä 2019 saldoluku oli 20.

Syksyn Pk-barometrissä yritysten suhdannenäkymät poikkeavat merkittävästi toimialoittain tarkasteltuna, eroja on myös alueellisesti. Suurin alueellinen ero on rakentamisen toimialalla, jonka suhdannenäkymät ovat vahvat Vantaalla ja Espoossa sekä muualla Uudellamaalla, pois lukien Helsinki, jossa näkymät ovat huomattavasti huonommat. Kaikkien toimialojen suhdannenäkymät ovat kuitenkin positiiviset.

Erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialalla suhdannenäkymät ovat pysyneet vahvana koko Uudenmaan alueella.

EK:n suhdannebarometrin mukaan Uudenmaan yritysten tilanne on kehittynyt myönteisesti, lähes neljäsosa yrityksistä arvioi suhdannetilanteensa olevan nyt tavanomaista parempi. Vain kahdeksan prosenttia yrityksistä arvioi tilanteen olevan tavanomaista huonompi. Yrityksien suhdannenäkymät ovat sen sijaan jatkuneet heikkoina. Suhdannenäkymien saldoluku oli heinäkuun barometrissä -9.

Uudenmaan yritysneuvojien mukaan yritysneuvonnan asiakasmäärät ovat pysyneet samalla tasolla viimeisen puolen vuoden ajan. Palvelut ovat painottuneet kevytyrittäjien neuvontaan. Kevytyrittäjyyden suosio ja helpotukset yrittämisen aloittamiseen työttömyysetuudella ovat madaltaneet kynnystä perustaa yritys. Tämä näkyyneen aloittaneiden yritysten määrässä loppuvuodesta. Toistaiseksi aloittaneiden yrittäjien määrät ovat pysyneet samalla tasolla verrattuna vuoden takaiseen. Tilastokeskuksen mukaan aloittaneita yrityksiä Uudellamaalla oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä hieman alle 4000. Madaltunut kynnys näkyy myös ongelmina, yrityksiä perustetaan heppoisin perustein vailla todellisia toimintaedellytyksiä. Ongelmat korostuvat vieraskielisten yrittäjien kohdalla.

Uudenmaan elinkeinoelämän asiantuntijoiden mukaan alueen startup-yrityksillä on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. Ongelmaksi muodostuvat riskinottohalukkuus ja kunnolliset väylät kansainvälisille markkinoille, myös todellinen kasvuhalu puuttuu. Startup-yrityksillä on lisäksi vaikeuksia houkutella kansainvälisiä osaajia, joiden avulla yritykset voisivat luoda kansainvälistä kasvua.

Teollisuuden maailman näkymät ja tilanne ovat heikot, mutta toistaiseksi se ei ole heijastunut Uudenmaan tuotantomääriin. Maailman talouden epävarmuudet saattavat vaikuttaa Suomen ja Uudenmaan teollisuuteen jopa myönteisesti esimerkiksi Ison-Britannian poliittinen epävarmuus on saanut yrityksiä siirtämään tuotantoaan Britanniasta muun muassa Puolaan ja Saksaan. Suomen kilpailukyky paranee mm. teräksen merikuljetusmatkojen lyhentyessä. Tämä hyödyttää erityisesti Uudenmaan satamia, kuten Hankoa, jonka kautta terästä kuljetetaan. Hangon satama on Suomen eteläisin satama, jonka nopeammat ja tiheimmät yhteydet Keski- ja Länsi-Eurooppaan ovat merkityksellisiä erityisesti logistiikkaketjujen kustannuksia karsittaessa. Sataman vaikutus ylittyy seutukunnan rajojen ulkopuolelle ja on suuri etu myös Lohjan seudulla. Sataman kannalta suurimmat haasteet ovat liittyneet

liikenneyhteyksiin, sillä sähköistämätön raideyhteys Hyvinkäälle on jarruttanut kasvua. Tilanteeseen on tulossa muutos, koska nykyinen hallitus on hyväksynyt radan sähköistämishankkeen, jonka arvioitu aloitus on vuonna 2020.

Kilpilahden teollisuuskeskittymässä sijaitsee Suomen suurin kemianteollisuusklusteri. Kemianteollisuus vastaa yli 80 prosentista Porvoon seutukunnan liikevaihdosta. Alueelle on kaavoitettu teollisuustontteja, jotka ovat nyt myynnissä. Uusi teollisuusalue tukee alueen vahvaa kemianteollisuutta edelleen. Kiinnostusta alueelle sijoittumiseen on runsaasti myös kansainvälisiltä toimijoilta. Olennainen osa Kilpilahden aluetta on Sköldvikin satama. Tonnimääräisesti Suomen suurin satama palvelee pääasiassa Kilpilahden teollisuusyrityksiä. Suunnitellut laajennukset ja kehitystyöt vaikuttavat myös sataman toimintaan pidemmällä aikavälillä.

Asuntorakentamisen suunnitellut aloitusmäärät ovat kasvaneet hieman kevään odotuksista. Kasvu johtuu lähinnä sijoittajakysynnän vahvistumisesta. Yhtäaikaisesti yksityishenkilöiden kohteiden määrät ovat laskussa. Rakennusteollisuus RT:n asuntotuotantokyselyn mukaan tuotanto pysyy korkeana kuluvana vuonna. Rakennusteollisuus RT:n ennusteen mukaan asuntoaloitukset vähenevät koko maassa tänä ja ensi vuonna verrattuna vuoden 2018 huippulukemiin. Poikkeuksen tekevät kasvukeskukset kuten Helsinki, Vantaa ja Espoo, joissa tason ennakoidaan pysyvän korkealla. Korjausrakentamisen merkitys tulee jatkossa korostumaan, kun suuret hankkeet valmistuvat. Tosin suhteellisen suuria hankkeita on tiedossa myös jatkossa. Pasilan tornitalojen rakentaminen aloitetaan alueen asemakaavoituksen valmistuttua. Arvio aloitukselle on vuosina 2020–2021. Lisäksi Uudellamaalla järjestetään useat asuntomessut: vuonna 2020 Tuusulassa, 2021 Lohjalla sekä 2023 Loviisassa.

Pääkaupunkiseudulla kaavoittaminen mahdollistaa lisärakentamisen. Rakennuslupia myönnetään pelkästään Helsingin seudulla noin 20 000 vuodessa, joista noin 10 000 asuntoja. Helsingissä oli vuoden 2019 alussa rakenteilla yhteensä 1,23 miljoonaa kerrosneliometriä. Vuonna 2018 valmistui 4 843 asuntoa ja rakenteilla oli noin 10 000 asuntoa. Myös asumisen asemakaavavaranto on kasvanut. Kaavoituksen puolesta rakennuslupia asunnoille voitaisiin myöntää jopa enemmän. Myönnettyistä luvista kaikki hankkeet eivät kuitenkaan toteudu. Asuntorakentamiseen ovat investoineet erityisesti yritykset, jotka odottavat valmistuvista asunnoista vuokratuloa. Vuokra-asuntojen käyttöasteen madaltuminen vaikuttaa asuntorakentamiseen laskevasti.

Palvelualoilla kasvu on ollut tasaista jo vuosien ajan. Uudellemaalle merkittävässä liike-elämän palveluissa sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa voimakas kasvu on jatkunut tasaisesti. Myös tieto- ja viestintäpalveluissa sekä majoitus- ja ravitsemuspalveluissa on tapahtunut huomattavaa myönteistä kehitystä. Henkilöstöpalveluala on ollut voimakkaassa kasvussa osittain työvoiman saatavuusongelmien myötä. Kaikilla luetelluilla toimialoilla on yhä suurempi merkitys Uudenmaan elinkeinorakenteessa, ja vaikka kasvuodotukset ovat maltillistuneet, on lisäkasvua odotettavissa myös kuluvana vuonna. Uusien suurten kauppakeskusten pärjääminen on merkityksellistä myös palvelualalle, sillä merkittävä osa tiloista on palveluyritysten käytössä.

Varastointi- ja kuljetusala ovat hiljalleen siirtyneet pois pääkaupunkiseudulta kohti kehyskuntia, erityisesti keskiselle Uudellemaalle. Alueella toimii vahva varastoalan keskittymä, joka voi jatkossa kasvaa entisestään. Uhkana on kuitenkin, että yritysten uudelleensijoittuminen suuntautuu vielä kauemmaksi pääkaupunkiseudusta Uudenmaan ulkopuolelle.

Matkailun kehitysnäkymät ovat hyvät. Suomen raikkaan ilmaston arvioidaan olevan suuri matkailuvaltti, varsinkin äärimäisten helteiden yleistyessä. Lentomatkailun ilmastovaikutukset eivät ole näkyneet matkailijoiden määrissä vähentyvästi, eikä näin uskota käyvän lyhyellä aikavälillä jatkossakaan. Uudellamaalla matkailijoiden yöpymisistä kaksi kolmasosaa sijoittuu Helsinkiin. Helsingin seudun matkailun lisääntyessä suuntautuu yhä enemmän matkailijoita myös muualle Uudellemaalle. Matkailun välilliset vaikutukset muulle elinkeinotoiminnalle ovat erittäin merkittäviä ja monipuolistavat elinkeinorakennetta positiivisesti.

Kaupan alalla on käynnissä suuria muutoksia myös Uudellamaalla. Nämä johtuvat pääsääntöisesti merkittävästä kauppakeskusrakentamisesta sekä verkkokaupan jatkuvasti lisääntyvästä suosiosta. Uusmaalaiset ostavat määrällisesti eniten tuotteita verkosta verrattuna muuhun maahan. Verkkokaupan jatkuva kasvu painostaa perinteisiä kauppakeskuksia muuttamaan toimintaansa. Kauppakeskukset ovatkin muuttumassa yhä suuremmissa määrin palvelu- ja viihdekeskuksiksi. Muun muassa kauppakeskus Redin haasteet ovat saaneet muut alan toimijat varovaisemmiksi. Esimerkiksi suunnitelmat merkittävästä kauppakeskuksesta Vantaan Kivistöön ovat sittemmin kutistuneet hypermarketin tasolle. Kaupan ja lähipalveluiden merkitys alueellisesti on monivaikutteinen. Paikallisten kauppojen ja palveluiden saatavuus ovat merkittäviä tekijöitä alueen yleisen houkuttelevuuden kannalta.

Uudellamaalla on valmistumassa, käynnissä ja suunnitteilla useita alueellisesti ja kansallisesti merkittäviä investointeja. Viime vuosina tehdyistä suurimmista investoinneista lähiaikoina valmistumassa ovat muun muassa Porvoon Kilpilahden uusi voimalaitos sekä Pasilan Tripla. Monet suurimmista hankkeista jatkuvat vielä 2020-luvulle asti, kuten Länsimetron jatke, Helsinki-Vantaan lentoaseman laajennus ja Meilahden alueella rakennettava Siltasairaala. Pasilaan on suunnitteilla tornitaloalue, jonka vaikutukset toteutuessaan ovat erittäin merkittäviä. Lisäksi Uudenmaan alueella on käynnissä ja suunnitteilla useamman kymmenen miljoonan euron investointeja, joilla on suurta alueellista merkitystä erityisesti kehyskunnissa.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Uudellamaalla oli tämän vuoden toisella vuosineljänneksellä yhteensä 834 000 työllistä 15–64-vuotiasta henkilöä, joka on 1,6 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Työllisten lukumäärä on lisääntynyt Uudellamaalla yhtäjaksoisesti vuoden 2015 syksystä lähtien. Uudenmaan 15–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 75,4 prosenttia, joka on 0,7 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi.

Syksyn 2019 Pk-yritysbarometrissä 22 prosenttia yrityksistä arvioi yrityksen henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua suurempi kuin nykyisin, 69 prosenttia arvioi määrän olevan yhtä suuri ja vain noin yhdeksän prosenttia arvioi määrän olevan pienempi kuin nykyisin. Lisärekrytointia ennakoivien yritysten määrä on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä viime kevään barometrissa.

Työvoiman kysynnän nousu on jatkunut yhtäjaksoisesti lähes kaksi vuotta. Suurin kasvuvauhti oli vuoden 2018 toisella vuosineljänneksellä, sittemmin kasvuvauhti on hieman hidastunut. Heinäkuussa 2019 uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Työ- ja elinkeinotoimistoon 20 901, mikä on 10,7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Koko maan uusista avoimista työpaikoista noin 40 prosenttia sijoittuu Uudellemaalle.

Työvoiman kysyntä vaihtelee hieman seutukunnittain. Raaseporin seutukunnassa kysyntä painottuu palvelu- ja myyntityöntekijöihin. Muissa seutukunnissa kysyntä jakautuu tasaisemmin eri ammattien kesken. Palvelu- ja myyntityöntekijöiden kysyntä on suurin kaikissa seutukunnissa. Määrällisesti Helsingin seutukunta on omassa luokassaan. Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2018 Helsingin

seutukunnassa oli keskimäärin avoinna yli 35 000 työpaikkaa kuukaudessa. Muissa seutukunnissa oli yhteensä alle 2000 paikkaa.

Uudellamaalla rekrytointiongelmat ovat hieman koko maan keskiarvoa yleisemmät. Uudellamaalla rekrytoivista toimipaikoista lähes puolet ilmoittaa kärsivänsä rekrytointiongelmista. Osuus on lähtenyt pienoiseen kasvuun tämän vuoden aikana. Samaan aikaan työttömyyden laskuvauhti on merkittävästi hidastunut. Työttömyyden lasku on painottunut erityisesti työnhakija-asiakkaiden joukkoon, jonka arvioidaan työllistyvän ilman osaamisen kehittämistä. Kohtaanto-ongelmaa Uudellamaalla kuvaa se että 15 yleisimmän työttömän työnhakijan ammatin joukossa on yhdeksän samaa ammattia verrattuna 15 yleisimpään ilmoitettuun työpaikkaan. Muun muassa nämä tekijät kertovat siitä, että työvoiman osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia.

Rekrytointiongelmat johtuivat työnantajien mukaan ensisijaisesti työnhakijoiden riittämättömästä työkokemuksesta tai koulutuksesta. Tilastokeskuksen työnantaja-haastatteluissa rekrytointiongelmista raportoineista toimipaikoista 78 prosenttia ilmoitti syyksi hakijoiden puutteellisen työkokemuksen. Työpaikkaan liittyvistä syistä palkkaus oli selvästi merkittävin rekrytointiongelmiin syy pääkaupunkiseudulla, kun taas kehyskunnissa työmatka tai toimipaikan sijainti oli merkittävämpi ongelmien aiheuttaja.

Toimialoista alueen suurin työllistäjä on palveluala, joka työllisti 64 prosenttia alueen työllisistä. Tukku- ja vähittäiskauppa on toiseksi suurin työllistäjä 12 prosentin osuudella. Teollisuus työllistää 10 prosenttia Uudenmaan työllisistä ja rakentaminen seitsemän prosenttia. Julkishallinnossa työskentelee viisi prosenttia ja maa-, metsä- ja kalataloudessa sekä kaivostoiminnassa 0,9 prosenttia alueen työllisistä. Uudellamaalla trendinä on ollut jo pidempään työpaikkojen ja työntekijöiden vähittäinen siirtyminen teollisuudesta ja kaupan alalta varsinkin palvelualoille, mutta myös rakentamiseen. Trendi on hidastunut hieman, mutta jatkunee myös lähitulevaisuudessa. TE-toimistolle ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrät ovat kasvaneet erityisesti palvelualan tehtävissä, kuten rahtityöntekijöiden, sosiaali- ja terveysalan ja asiakaspalvelutyöntekijöiden nimikkeissä.

Syksyn 2019 Ammattibarometrin mukaan Uudenmaan työvoimapula on pysynyt käytännössä yhtä laajana kuin viime vuonna. Suurin osa työvoimapulasta kärsivistä ammateista on sosiaali- ja terveydenhoitoalan, rakennusalan ja palvelualojen

ammattiteja, joissa työntekijöistä on pulaa laajasti kaikilla koulutus- ja ammattitaitoilla. Ammattinimikkeistä erityisen paljon pulaa arvioidaan olevan sosiaalityön erityisasiantuntijoista, lastentarhaopettajista, puheterapeuteista, kotiapulaisista ja -siivoojista, puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä sekä toimisto- ja laitossiivoojista.

Palvelualoilla työpaikkojen täyttyminen vie tällä hetkellä selvästi entistä pidempään, ja työvoimapulasta raportoidaan laajalti. Tilastokeskuksen aineiston perusteella rekrytointiongelmia Uudellamaalla ovat olleet yleisimpiä informaatio- ja viestintäalan toimipaikoissa. Julkisuudessaakin on käyty läpi paljon lastentarhaopettajien työvoimapulaa. Majoitus- ja ravitsemusalalla on jo pidempään jatkunut työntekijäpula, jota pahentaa työntekijöiden vaihtuvuus ja alalta pois suuntaavien suuri määrä.

Palvelu- ja myyntityöntekijöiden kysyntä on kasvanut yhtäjaksoisesti viimeisen kahden vuoden ajan Uudellamaalla. Kasvu jatkunee myös tulevaisuudessa uusien kauppakeskusten valmistuessa. Työnvälitystilaston mukaan yleisin ammattinimike avoimissa työpaikoissa on myyntityöntekijä. Samaan aikaan myyjän ammattinimike on toiseksi yleisin työttömien työnhakijoiden keskuudessa Uudellamaalla. TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia myyjän paikkoja oli keskimäärin kuukaudessa 3 417 vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Samaan aikaan myyjän ammatikseen ilmoittaneita työttömiä työnhakijoita oli 2 489.

Ravintola-alalla koetaan jatkuvaa työvoimapulaa. Alan yksi ongelmana on, ettei alalla viihdytä, vaan alan työntekijöistä suuri osa on hakeutumassa pois alalta. Ravintolatyöntekijä on yksi suosituimmista työnhakijoiden hakuammattiteista, samalla se on myös yksi yleisimmistä ammattinimikkeistä Uudenmaan avoimissa työpaikkailmoituksissa. TE-toimistoon ilmoitettuja avoimia ravintola- ja suurtaloustyöntekijöiden paikkoja oli keskimäärin kuukaudessa 1 362 vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Samanaikaisesti ravintola- ja suurtaloustyön ammatikseen ilmoittaneita työttömiä työnhakijoita oli 1 380.

Rakennusalan työllisyys lisääntyi alan noususuhdanteen aikana poikkeuksellisen kovalla vauhdilla. Sittemmin rakennusalan työvoiman kysynnän kasvu on hieman hiipunut, vaikkakin kysynnän taso on jäänyt korkealle. Kysyntä jatkunee korkeana myös tulevaisuudessa, varsinkin työnjohtajista on suurta pulaa. Työvoima keskittyy erittäin pieniin yrityksiin, joilla ei ole tarvittavia mahdollisuuksia tai resursseja

perehdyttää ja jatkokouluttaa alalle tulijoita. Myös ammatillisessa koulutuksessa on ollut vaikeuksia löytää harjoittelupaikkoja yrityksistä.

Osaavista ja kokeneista työntekijöistä on niukkuutta lähes aloittain, joten koulutus tulee jatkossakin olemaan ensisijainen keino työnantajien osaamistarpeisiin vastamisessa. Väestönkasvusta johtuen alueella tulee jatkossakin olemaan suuria ikäluokkia, joita voidaan kouluttaa uudelleenlaisiin ammatteihin. Uudelleen kouluttamisen lisäksi koulutuksessa pitäisi keskittää huomio myös valmistuneiden työllistymiseen ja alalla pysymiseen. Tilastokeskuksen vuoden 2017 tietojen mukaan Uudellamaalla ammatillisen tutkinnon suorittaneista 11 prosenttia oli työttömänä vuoden kuluessa valmistumisestaan. Ulkomaalaisten vastavalmistuneiden tilanne on vielä huonompi.

Muita työvoiman tarjontaa lisääviä keinoja ovat työvoiman liikkuvuuden parantaminen Suomen sisällä ja ulkomaisen työvoiman rekrytointi. Selkein sisäisen muuttoliikenteen ongelma Uudellamaalla on asumisen kalleus, johon voidaan saada ratkaisuja aikaan vain lisäasuntorakentamisella ja kaavoittamisella. Rekrytointiongelmista raportoidaan tällä hetkellä käytännössä kaikilla Suomessa, ja työmahdollisuuksien parantuaessa ympäri maata on halukkaiden muuttajien määrä oletettavasti laskenut.

Ulkomaisen työvoiman käyttö ei voi ratkaista työmarkkinoiden ongelmia Uudellamaalla, johtuen jo pelkästään Uudellemaalle tulevien työntekijöiden määrästä. Viime vuonna noin 1 300 ensimmäistä työntekijän oleskelulupaansa hakenutta henkilöä sai myönteisen osapäätöksen. Tämä on alle 0,2 prosenttia Uudenmaan työllisten kokonaismäärästä. Ulkomaisen työvoiman saannin nopeuttaminen ja helpottaminen ovat hyviä ratkaisuja nopeisiin työvoiman tarpeisiin ja täsmärekrytointeihin, mutta sen avulla ei voida ratkaista työmarkkinoiden kohtaannon rakenteellisia ongelmia. Maassa jo olevien työttömien, alityöllistettyjen ja työvoiman ulkopuolella olevien paremmalla kouluttamisella ja työllistämällä olisi mahdollisuus saada aikaan huomattavasti merkittävimpiä tuloksia.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrän lasku on jatkunut vuoden 2016 syyskuusta lähtien. Lasku on kuitenkin hidastunut merkittävästi. Heinäkuussa laskua oli 3,5 prosenttia verrattuna vuoden takaiseen. Vuotta aikaisemmin laskuvauhti oli hieman yli kymmenen prosenttia. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Uudellamaalla vuoden 2019 toisella neljänneksellä 7,3 prosenttia, mikä on koko Suomen kuudenneksi alhaisin. Vuotta aikaisemmin osuus oli 7,8 prosenttia.

Uudenmaan TE-toimistossa on käytössä palvelulinjarakenne, jonka ytimenä on työnhakijoiden palvelutarve. Työttömyys on laskenut lähes ainoastaan työnhakijoilla, joiden palvelutarve on katsottu vähäiseksi. Tämäkin osaltaan kertoo työvoimareservin ehtymisestä ja rakenteellisesti haastavammasta työttömyydestä.

Pitkäaikaistyöttömäksi lasketaan henkilöt, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana yli vuoden. Uudellamaalla heitä oli heinäkuun lopussa 22 864. Tämä oli 7,2 prosenttia vähemmän verrattuna vuoden takaiseen. Pitkäaikaistyöttömyys on laskenut vuoden 2017 maaliskuusta alkaen kokonaistyöttömyyttä nopeammin ja saman oletetaan jatkuvan. Pitkäaikaistyöttömien joukossa ilman ammattia olevat ovat suurin ammattiryhmä noin 15 prosentin osuudella. Kaikista työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä Uudellamaalla on noin 28 prosenttia. Alueen sisällä pitkäaikaistyöttömien osuudet kaikista työttömistä työnhakijoista vaihtelee hieman. Helsingin seutukunnassa pitkäaikaistyöttömien osuus on noin viisi prosenttiyksikköä vähemmän, kuin muissa seutukunnissa. Helsingin seutukunnassa pitkäaikaistyöttömyys on myös laskenut muuta aluetta nopeammin.

Uudellamaalla sekä vieraskielisten osuus että ulkomaalaisten osuus työttömistä työnhakijoista on selvästi Manner-Suomen korkein. Ulkomaalaisten ja vieraskielisten työttömyys on aikaisemmin laskenut kokonaistyöttömyyttä hitaammin, mutta nyt työttömyyden lasku on pysähtynyt ja kääntynyt lievään kasvuun. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä oli kasvanut heinäkuussa 0,9 prosentilla verrattuna vuoden takaiseen. Ulkomaalaisten työvoiman parempi hyödyntäminen työmarkkinoilla on ensisijaisen tärkeää esimerkiksi etsittäessä ratkaisuja kohtaanotto-ongelmaan. Alueellisten kehitysyhtiöiden mukaan tilannetta helpottaisi se, ettei työnantajien suomenkielentaidon edellytys olisi niin kriittinen.

Ulkomaisen työvoiman tavoittelussa kärkenä on ollut koulutettu väestö, mutta työvoimapulasta kärsiviä aloja löytyy kasvavassa määrin matalan koulutustason vaativilta aloilta. Ulkomailta on haettu osaajia, mutta työvoimapulan takia tekijöitä kaivataan myös matalan koulutustason töihin. Kotoutumispalveluiden parista pitää saada työelämään valmiita henkilöitä nykyistä tehokkaammin ja nopeammin.

Huolestuttavaa Uudenmaan tilanteessa on ilman ammattia olevien työttömien työnhakijoiden määrän kasvu. Ilman ammattia olevia, tai henkilöitä joiden ammatti ei ole tiedossa, oli työttömänä heinäkuun lopussa yli 17 000. Määrä on kasvanut yli 15 prosentilla verrattuna vuotta aikaisempaan. Ilman ammattia olevien työttömyyden kasvu indikoi usein taloustilanteen yleisestä heikkenemisestä. Muita merkittäviä ammattiryhmiä työttömien työnhakijoiden keskuudessa ovat erityisasiantuntijat, sekä palvelu- ja myyntityöntekijät. Erityisasiantuntijoita on erityisesti Helsingin seutukunnassa paljon työnhakijoina. Muissa seutukunnissa palvelualan työnhakijat korostuvat suurempina ryhminä.

Alle 30-vuotiaiden työttömyys on laskenut tasaisesti, ja heinäkuun lopussa heitä oli 7,5 prosenttia vuotta aiempaa vähemmän. Työttömyyden lasku on nuorissa ollut nopeampaa verrattuna kokonaistyöttömyyden laskuun.

Viimeisen vuoden aikana työttömyyden määrä on laskenut yhtäjaksoisesti. Työttömyyden lasku on kuitenkin hidastunut merkittävästi viime aikoina. Saman kehityksen odotetaan jatkuvan tulevaisuudessa. Työttömyyden määrä tulee laskemaan jatkossa entistä hitaammin. Brexit sekä Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota luovat epävarmuutta koko Suomen talouteen. Epävarmuudesta huolimatta PTT:n arvion mukaan koko Suomen talous jatkaa kasvuaan, mutta maltillisemmin. Talouskasvu ei enää ole niin korkealla tasolla, että se työllistäisi heikommassa työmarkkina-asemassa olevia työttömiä.

Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Sipoo

Helsingin seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 1 563 227 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö kasvoi 17 653 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 71 270.

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 41424 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta vähennystä oli 415 henkilöä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 711.

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Porvoon seutukunta

Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo

Porvoon seutukunnassa asui vuoden 2019 kesäkuun lopussa 59 304 henkilöä, Viime vuoden kesäkuusta kasvu oli 198 henkilöä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 500.

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Loviisan seutukunta

Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa oli vuoden 2019 kesäkuun lopussa 17 546 henkilöä. Viime vuoden kesäkuusta väestö väheni 168 henkilöllä. Vuoden 2019 kesäkuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 772.

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			